

NG-101

December-2015

M.Com., Sem.-III

504 EA/EE : Management Accounting – I
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70]

1. (A) સંચાલકીય હિસાબી પદતિ અને નાશકીય હિસાબી પદતિ વચ્ચેનો તથાવત આપો.
આજવા

7

- (B) નીચેની માહિતી પરથી આપોજન વિચલન અને કામગીરી વિચલનની ગજીતરી કરો :

4

- (i) વસ્તુ x ની એકમદીઠ પ્રમાણ પડતર ₹ 80.
- (ii) વસ્તુ x ના ખરેખર ઉત્પાદન 5000 એકમોની ખરેખર પડતર ₹ 6,00,000.
- (iii) પુનઃ વિચારણાને આધારે અગાઉનું પ્રમાણ એકમદીઠ ₹ 50 જેટલું ઓછું છોવા અંગેનો અભિપ્રાય.

આજવા

પ્રિયંકા લિ. ના 2014ના વર્ષનું બજેટ મુજબનું ઉત્પાદન અને વેગાના 1000 એકમોનું છે. 1 એકમના ઉત્પાદન માટે 5 કલાક લાગે છે. એકમદીઠ માલસામાન ખર્ચ ₹ 30 અને મજૂરી ખર્ચ ₹ 20 છે (5 કલાકના). બજેટ મુજબ વેગાના ડિમાન્ડ ₹ 60 છે.

કારખાનાનું ખરેખર 5000 કલાક યાલ્યું અને 950 એકમોનું ઉત્પાદન થયું.

કાર્યવાહી વિચલનની વેકલિયક પડતર ગજો.

- (C) નીચેના એકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

3

- (1) આપોજન વિચલનો ટૂંકમાં સમજાવો.
(2) કામગીરી વિચલનો ટૂંકમાં સમજાવો.

2. મિશા લિ. ના તા. 31મી માર્ચ, 2014ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષના ચોપડામાંથી નીચેની વિગતો બેન્દવવામાં આવી છે :

14

	₹
પ્રત્યેક માલસામાન	6,00,000
પ્રત્યેક મજૂરી	4,00,000
પ્રત્યેક ખર્ચ	80,000
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ (50% અધિત)	1,50,000
વહીપટી પરોક્ષ ખર્ચ (સિયર)	1,70,000
વેગાના પરોક્ષ ખર્ચ (60% અધિત)	1,40,000
નફો	2,60,000

તા. 31-3-2015ના રોજ પૂરા થતાં પછીના વર્ષ માટેના અંદાજો નીચે મુજબ છે :

- (1) વેચાશ જથ્થો 40% વધશે પરંતુ વેચાશ કિમત 20% ઘટશે.
- (2) માલસામાનની કિમતમાં કોઈ કેરકાર થશે નહીં પરંતુ ખરીદીમાં વધારો થવાને કારણે 5% જથ્થા વટાવ મળશે.
- (3) પ્રત્યક્ષ ભજૂરી, પ્રત્યક્ષ ખર્ચ, ચલિત કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ અને ચલિત વેચાશ પરોક્ષ ખર્ચ વેચાશ જથ્થાના પ્રમાણમાં પ્રમાણસર વધશે.
- (4) આ ઉપરાંત ભજૂરી અને ચલિત કારખાના પરોક્ષ ખર્ચના દરમાં 15% નો વધારો થશે.
- (5) સિથર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ, સિથર વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ અને સિથર વેચાશ પરોક્ષ ખર્ચમાં અનુકૂલ 33 $\frac{1}{3}$ %, 25% અને 20% વધારો થશે.
- (6) વર્ષની શરૂઆતમાં કે વર્ષને અંતે અધ્ય તૈયાર માલ કે તૈયાર માલનો કોઈ સ્ટોક હશે નહીં.
તમારે 31મી માર્ચ, 2015ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષ માટેનું અંદાજપત્ર તૈયાર કરી બજેટ મુજબનો નકો શોધવાનો છે.

અથવા

- (A) તેજલ લિ. વસ્તુ "M" અને વસ્તુ "N" એમ બે પ્રકારની વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરે છે. બે વેચાશ વિભાગો છે "પૂર્વ" અને "પરિયમ". તા. 31મી ડિસેમ્બર, 2014ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષ માટેનું બજેટ મુજબ વેચાશ નીચે મુજબ હતું :

વિભાગ	વસ્તુ	એકમ્યાં	એકમદીઠ વેચાશ કિમત (₹)
પૂર્વ :	M	40000	25
	N	30000	15
પરિયમ :	M	28000	25
	N	42000	15

ઉપરના સમયગાળા દરમિયાનનું ખરેખર વેચાશ નીચે મુજબ હતું :

વસ્તુ	પૂર્વ વિભાગ	પરિયમ વિભાગ
M	45000 એકમ્યાં, એકમદીઠ ₹ 25 લેખે	30000 એકમ્યાં, એકમદીઠ ₹ 25 લેખે
N	36000 એકમ્યાં, એકમદીઠ ₹ 15 લેખે	46000 એકમ્યાં, એકમદીઠ ₹ 15 લેખે

સેલ્સમેનોના મૂલ્યાંકનને આધારે પછીના વર્ષ 2015ના બજેટ માટે નીચે મુજબના વેચાશના અંદાજો મૂકવામાં આવ્યા હતા :

પૂર્વ વિભાગ :

વસ્તુ "M", 2014ના બજેટ મુજબના વેચાશ કરતાં 50% વેચાશ વધશે.

વસ્તુ "N", 2014ના બજેટ મુજબના વેચાશ કરતાં 25% વેચાશ વધશે.

પરિયમ વિભાગ :

વસ્તુ "M", 2014ના બજેટ મુજબના વેચાશ કરતાં વેચાશ 20% વધશે.

વસ્તુ "N", 2014ના બજેટ મુજબના વેચાશ કરતાં વેચાશ 10% વધશે.

આ ઉપરાંત એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે પૂર્વ વિભાગમાં સધન વેચાશ રુંબેશને પરિણામે દરેક વસ્તુના વધારાના 8000 એકમ્યાંનું વેચાશ થશે.

તમારે 2015ના વર્ષનું વેચાશ અંદાજપત્ર તૈયાર કરવાનું છે અને સાથે ચાલુ વર્ષ 2014ના અંદાજપત્રના આંકડા અને ખરેખર આંકડા પણ આપવાના છે.

- (B) નીચેના એકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

- (1) બજેટીંગની મર્યાદાઓ
- (2) સર્વગ્રાહી બજેટ (માસ્ટર બજેટ) પર ટૂકનોંથી લખો.

(C) નીચેના પેડી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

- મૂડી બજેટ ટ્રૈકમાં સમજાવો.
- અંદાજપત્ર દારા અંકુશના કોઈપણ ત્રણ ફાયદા ટ્રૈકમાં સમજાવો.

3. ગૌરાંગ લિ. ના ચોપડેથી માહિતી નીચે મુજબ લેવામાં આવી છે :

વિભાગ	એકમદીઠ પડતર	
	પ્રમાણ પડતર	ખરેખર પડતર
<u>ક્રાંતોભાલ :</u> (8 ડિલો, ડિલોટીઠ ₹ 5)	40	
(8 ડિલો, ડિલોટીઠ ₹ 6)		48
<u>પ્રત્યાં મજૂરી :</u> (10 કલાક, કલાકટીઠ ₹ 1)	10	
(8 કલાક, કલાકટીઠ ₹ 1.50)		12
<u>ક્રાંતોભાલનાં પરોલ ખર્ચ :</u>		
<u>ચલિત :</u> (10 કલાક, કલાકટીઠ ₹ 2)	20	
(8 કલાક, કલાકટીઠ ₹ 3)		24
<u>સિલર : (એકમદીઠ)</u>	3	4
<u>કુલ પડતર</u>	73	88
<u>વેચાણ ટુંકમત (એકમદીઠ)</u>	100	120
<u>વેચાણ (એકમો)</u>	70000	80000

તમારે બધા જ વિચલનોની જસ્તતરી કરવાની છે અને બજેટ મુજબના અને ખરેખર નશાની મેળવણી દર્શાવતું પત્રક તેવાર કરવાનું છે.

અથવા

(A) વિચલનો નોંધવાની દિદ્યુની યોજના સમજાવો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

- વિચલનો નોંધવાની એકાડી યોજના ટ્રૈકમાં સમજાવો.

- વિચલનો નોંધવાની અંગરીઝ યોજના ટ્રૈકમાં સમજાવો.

(C) નીચેના પેડી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

- બજેટ મુજબના ખર્ચ અને પ્રમાણ ખર્ચ વર્ષેનો તશીબત ટ્રૈકમાં સમજાવો.

- વિચલન વિશ્વેષણ શબ્દનો અર્થ ટ્રૈકમાં સમજાવો.

4. (A) નિયતિ લિ. પ્રમાણ પડતર પદતિનો ઉપયોગ કરે છે. તેને એક વિચલનની તપાસનો ખર્ચ ₹ 25,000 થશે એમ જાણવા મળ્યું. જો તપાસને અંતે પરિસ્થિતિ અંકુશ બહાર છે એમ માલૂમ પડતે સુધારાત્મક પગલાંનો ખર્ચ ₹ 40,000 થશે. જો તપાસ કરવામાં નહીં આવે તો વધારાની પડતરનું વર્તમાન મૂલ્ય ₹ 1,90,000 થશે. પ્રક્રિયા અંકુશમાં હોવાની સંભાવના 0.80 છે અને પ્રક્રિયા અંકુશ બહાર હોવાની સંભાવના 0.20 છે.

તમારે સંલાઘ આપવાની છે કે

- વિચલનની તપાસ હાથ ધરવી કે નહીં

- સંભાવનાની કઈ સપાટીએ વિચલનોની તપાસ કરવી જોઈએ.

અથવા

(A) વિચલનોની તપાસના વિવિધ મોડલો ટૂકમાં સમજાવો.

(B) નીચેના પેકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

(1) પરસ્પર અવલંબિત વિચલનો સમજાવો.

(2) કુગાવો અને ભાવ વિચલન સમજાવો.

(C) નીચેના પેકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

(1) અંકૃષિત અને બિનઅંકૃષિત વિચલનો ટૂકમાં સમજાવો.

(2) માલસામાન ભાવ વિચલન માટે જવાબદાર કારણો જણાવો.

5. નીચે આપેલા દરેક પેટા પ્રશ્નોના એક કરતાં વધારે જવાબ આપેલા છે જે પેકી એક જવાબ સાચું હોય. સાચું જવાબ પસંદ કરી જુદી ગણતરી કે ખુલાસો આપો :

(1) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ એ _____ નું વિસ્તરણ હૈ.

(a) પડતર હિસાબી પદ્ધતિ

(b) નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ

(c) નાણાકીય સંચાલન

(d) આમાંથી એકપણ નહીં

(2) ભારતીય કંપની ધારા મુજબ _____ ફરજાપાત હૈ.

(a) નાણાકીય હિસાબો

(b) પડતરના હિસાબો

(c) સંચાલકીય હિસાબો

(d) આમાંથી એકપણ નહીં

(3) આપોજન વિચલન = _____.

(a) મૂળ પ્રમાણો - સુધારેલા પ્રમાણો

(b) સુધારેલા પ્રમાણો - ખરેખર પરિણામ

(c) મૂળ પ્રમાણો - ખરેખર પરિણામ

(d) આમાંથી એકપણ નહીં

(4) એક કંપનીના આપોજન વિભાગે એક વસ્તુની એકમદીઠ પ્રમાણ સીમાના પડતર ₹ 300 નક્કી કરી હૈ. એક માસ દરમિયાન 6000 એકમોનું ઉત્પાદન થયું ત્યારે ખરેખર પડતર ₹ 21,00,000 થઈ પરંતુ સંચાલકો એ વર્તમાન પરિસ્થિતિ ઘાનમાં લેતાં અંદાજ મૂક્યો કે વાસ્તવિક રીતે સીમાના પડતર એકમદીઠ ₹ 375 હોવી જોઈએ. કામગીરી વિચલન હશે

(a) ₹ 1,50,000 (અનુ)

(b) ₹ 1,50,000 (પ્રતિ)

(c) ₹ 3,00,000 (પ્રતિ)

(d) આમાંથી એકપણ નહીં

(5) પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્રની ગોઠવણ મુજબ 6000 એકમોના ઉત્પાદને ધ્યારો ₹ 18,000 હૈ, તો 7500 એકમોના ઉત્પાદને એકમદીઠ ધ્યારા હશે.

(a) ₹ 3

(b) ₹ 2.4

(c) ₹ 1.33

(d) આમાંથી એકપણ નહીં

(6) સર્વગ્રાહી બજેટ (માસ્ટર બજેટ)ને આ નામથી પણ ઓળખવામાં આવે હૈ.

(a) રોકડ બજેટ

(b) સારાંશ બજેટ

(c) વેચાણ બજેટ

(d) આમાંથી એકપણ નહીં

- (7) 60% શરૂઆતને કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા રૂ 40,000 હે. અને 80% શરૂઆતને કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા રૂ 50,000 હે. તો ઉપરનામાં સમાપેલા સ્થિર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ હશે.
- (a) રૂ 50,000
  - (c) રૂ 40,000
  - (b) રૂ 10,000
  - (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (8) કુપનીનું વેચાશ બજેટ તૈયાર કરવાની જવાબદારી _____ ની હે.
- (a) બજેટ તંજશી
  - (c) હિસાબનીસા
  - (b) વેચાશ મેનેજર
  - (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (9) માલસામાન ખર્ચ વિચલન = _____
- (a) માલસામાન વપરાશ વિચલન + માલસામાન ઉપજ વિચલન
  - (b) માલસામાન ભાવ વિચલન + માલસામાન ઉપજ વિચલન
  - (c) માલસામાન ભાવ વિચલન + માલસામાન વપરાશ વિચલન
  - (d) આમાંથી એકપણ નહીં.
- (10) મજૂરી ખર્ચ વિચલન એ _____ નો તફાવત હે.
- (a) પ્રમાણ મજૂરી ખર્ચ અને ખરેખર મજૂરી ખર્ચ
  - (b) સ્થિર મજૂરી ખર્ચ અને ચલિત મજૂરી ખર્ચ
  - (c) અંદાજિત મજૂરી ખર્ચ અને પ્રમાણ મજૂરી ખર્ચ
  - (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં.
- (11) બજેટ મુજબના 15000 એકમોના ઉત્પાદન માટેનો બજેટ મુજબનો સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ રૂ 60,000 હે. તે સમય દરમિયાન ખરેખર ઉત્પાદન 16,000 એકમોનું થયું હતું અને ખરેખર સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ રૂ 68,000 થયા હતા. સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ જાણ્યા વિચલન _____ હે.
- (a) રૂ 4,000 (અનુ)
  - (c) રૂ 8,000 (અનુ)
  - (b) રૂ 4,000 (પ્રતિ)
  - (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (12) નીચેના પેકી કયું વિચલનોની તપાસનું મોડલ હે ?
- (a) નફા-જાણ્યા મોડલ
  - (c) માલસામાન અંકુશ મોડલ
  - (b) અંકુશ ચાર્ટ મોડલ
  - (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (13) $C < (1-P)L$ ના સૂત્રમાં "C" નો અર્થ થાય
- (a) સુધારાત્મક પગલાં લેવાનો ખર્ચ
  - (c) અંકુશ ખર્ચ
  - (b) તપાસનો ખર્ચ
  - (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (14) ક્ર્યુસમ 'CUSUM' ચાર્ટનો ઉપયોગ _____ માં થાય હે.
- (a) આંકડાશાસ્ત્રીય સૂચકતા મોડલ
  - (c) મહત્વ સૂચકતા મોડલ
  - (b) અંકુશ ચાર્ટ મોડલ
  - (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં

NG-101

December-2015

M.Com., Sem.-III**504 EA/EE : Management Accounting – I
(New Course)****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70]**

1. (A) Give the difference between Management Accounting and Financial Accounting. 7

OR

Discuss the limitations of Management Accounting.

- (B) Calculate the planning and operational variances from the following information :

(i) Standard cost of product "x" ₹ 80 per unit.

(ii) Actual cost incurred ₹ 6,00,000 on the production of 5000 units of product "x".

(iii) Review of standard cost resulting in an opinion that the standard is an under-estimate to the extent of ₹ 50.

OR

The budget to Priyanka Ltd. for the year 2014 is to produce and sell 1000 units of a product. Production of 1 unit takes 5 hours. The material cost per unit is ₹ 30 and labour cost is ₹ 20 (for 5 hours). The budgeted sales price is ₹ 60 per unit.

The production department actually worked for 5000 hours and produced 950 units.

Compute the opportunity cost of efficiency variance.

- (C) Answer any one of the following :

(1) Briefly explain Planning variances.

(2) Briefly explain Operating variances.

2. The following details have been taken from the books of Misha Ltd. for the year ended on 31st March, 2014 : 14

	₹
Direct Materials	6,00,000
Direct Wages	4,00,000
Direct Expenses	80,000
Factory Overheads (50% Variable)	1,50,000
Administration Overheads (Fixed)	1,70,000
Selling Overheads (60% Variable)	1,40,000
Profit	2,60,000

The forecast for the next year as under for the year ending 31-3-2015.

- (1) Sales volume will increase by 40% but the selling price will be reduced by 20%.
- (2) The raw material prices will remain unchanged but because of increased purchase a quantity discount 5% will be obtained.
- (3) Direct wages, direct expenses, variable factory overheads and variable selling overheads will increase in proportion to sales volume.
- (4) Wages and variable factory overheads will further go up by 15% for increase in rates.
- (5) Fixed Factory Overheads, Fixed Administration overheads and Fixed selling overheads will increase by $33\frac{1}{3}\%$, 25% and 20% respectively.
- (6) There will be no stock of work in progress and finished goods in the beginning or end of the year.

You are required to prepare a budget for the year ending 31st March, 2015 and find out budgeted profit.

OR

- (A) Tejal Ltd. produces two products "M" and "N". There are two sales division "East" and "West". Budget sales for the year ending 31st December, 2014 were as follows :

Divisions	Products	Units	Selling Price Per Unit (₹)
East :	M	40000	25
	N	30000	15
West :	M	28000	25
	N	42000	15

Actual sales for the above said period were as follows :

Products	East Division	West Division
M	45000 units at ₹ 25 each	30000 units at ₹ 25 each
N	36000 units at ₹ 15 each	46000 units at ₹ 15 each

On the basis of the assessment of the Salesmen, the following sales estimates were made for the next budget period 2015.

East Division :

Product "M", Budget sales will increase by 50% over 2014 budget.

Product "N", Budget sales will increase by 25% over 2014 budget.

West Division :

Product "M", Budget sales will increase by 20% over 2014 budget.

Product "N", Budget sales will increase by 10% over 2014 budget.

It was further decided that an intensive sales campaign in the East will bring an additional sales of 8000 units of each products.

You are required to prepare Sales Budget for the year 2015 and give the Budgeted sales and Actual sales for the current period 2014 also.

- (B) Answer any one of the following :

- (1) Limitations of Budgeting.
- (2) Short note on Master Budget

(C) Answer any one of the following :

- (1) Briefly explain Capital Budget.
- (2) Briefly explain any three advantages of Budgetary Control.

3. The following particulars are obtained from the records of Gaurang Ltd.

14

Particulars	Cost Per Unit	
	Standard Cost ₹	Actual Cost ₹
Raw Materials : (8kg. at ₹ 5 per kg.) (8kg. at ₹ 6 per kg.)	40	48
Direct Labour : (10 hours at ₹ 1 per hour) (8 hours at ₹ 1.50 per hour)	10	12
Factory Overheads : <u>Variable</u> : (10 hours at ₹ 2 per hour) (8 hours at ₹ 3 per hour)	20	24
<u>Fixed</u> : (per unit)	3	4
Total Cost	73	88
Selling Price (per unit)	100	120
Sales (units)	70000	80000

You are required to calculate all variances and also prepare reconciliation statement of Budgeted and Actual profit.

OR

(A) Explain the Dual Plan System of recording variances.

7

(B) Answer any one of the following :

4

- (1) Explain in brief single plan method of recording variances.
- (2) Explain in brief partial plan method of recording variances.

(C) Answer any one of the following :

3

- (1) Explain in brief difference between Budgeted cost and Standard cost.
- (2) Briefly explain the meaning of the term "Variance Analysis".

4. (A) Niyati Ltd. using a detailed system of standard costing finds that the cost of investigating of variance is ₹ 25,000. If after investigation an out of control situation is discovered, the cost of correction is ₹ 40,000. If no investigation is made, the extra cost involved is ₹ 1,90,000. The probability of the process being in control is 0.80 and the probability of the process being out of control is 0.20.

7

You are required to advise

- (1) Whether investigation of the variance should be undertaken or not.
- (2) The probability at which it is desirable to company investigation into variance.

OR

- (A) Explain various models of investigation of variances in brief. 7

(B) Answer any one of the following : 4
(1) Explain interdependence between variances.
(2) Explain Inflation and Price variance.

(C) Answer any one of the following : 3
(1) Explain controllable and uncontrollable variances in brief.
(2) Mention the causes responsible for Material Price Variance.

5. For each of the following sub-questions, more than one answers are given, out of which only one answer is correct. Select the correct answer. Give necessary calculation or explanation. 14

(1) Management accounting is an extension of
(a) Cost Accounting (b) Financial Accounting
(c) Financial Management (d) None of these

(2) As per Indian Companies Act, _____ is obligatory.
(a) Financial Accounts (b) Cost Accounts
(c) Management Accounts (d) None of these

(3) Planning variance = _____.
(a) Original Standards - Revised Standards
(b) Revised Standards - Actual Result
(c) Original Standards - Actual Result
(d) None of these

(4) Planning department of a company set a standard marginal cost of its product is ₹ 300 per unit. During a month, when 6000 units were made, its actual production costs amounted to ₹ 21,00,000. But management estimated that a more realistic standard for current conditions should be ₹ 375 per unit. Operating variance will be
(a) ₹ 1,50,000 (F) (b) ₹ 1,50,000 (U)
(c) ₹ 3,00,000 (U) (d) None of these

(5) In a flexible budget format, the depreciation at the output level of 6000 units is ₹ 18,000, the depreciation per unit at 7,500 unit level would be
(a) ₹ 3 (b) ₹ 2.4
(c) ₹ 1.33 (d) None of these

(6) Master budget is also known as _____.
(a) Cash budget (b) Summary budget
(c) Sales budget (d) None of these

